

É-kuckó

É é

É-HANGOLÓ

Mondogassuk előbb lassan, jól artikulálva, majd gyorsulva:

- naná-nené-naná-nené...
- náláná-néléné-náláná-néléné...
- mallá-mellé-mallá-mellé...
- éni-méni-áni-máni...

Ejtsük tisztán a következő szó párokat, majd mondjuk az egész szósort gyorsabban, nyelvgyötrőként:

- kézzel-lábbal
- dérrrel-dúrral
- éjjel-nappal

Ejtsük tisztán a mondóka szósorait, és mondjuk soronként gyorsan ismételve, nyelvgyötrőként:

- éni-péni jupiténi
- efer-gefer gumi néni
- énipó, jupitó

Majd rakjuk össze a teljes mondókát, és ritmizáljuk negyed értékenként ütve:

Éni-péni jupiténi,	□□ □□	ti-ti-ti-ti ti-ti-ti-ti
efer-gefer gumi néni,	□□ □□	ti-ti-ti-ti ti-ti-ti-ti
énipó, jupitó,	□ □	ti-ti-tá ti-ti-tá
te vagy a fogó!	□□	ti-ti-ti-ti-tá

Körfogó

Álljanak fel a gyerekek, és alkossanak egy nagy kört! Valaki, aki már biztosan tudja a mondókát, jelentkezzen kiszámolónak! Ő a körön kívül áll, és a kiszámolóval elindul körben, miközben gyerekenként számol. Akire az utolsó szótag jut, annak megérinti a vállát, mert ő lesz a fogó, és már fut is előle. Ha meg tudja kerülni a kört, és be tud állni az üres helyre anélkül, hogy a fogó elkapná, a fogó lesz az új kiszámoló. Ha a fogó gyorsabb, és elkapja az előle futót, az elkapott lesz újra a kiszámoló. A játék hasonlóan folytatódik tovább.

Ég a gyertya, ég

A fogójáték után maradjanak körben a gyerekek, és aki kiszámoló volt, álljon be a kör közepére! Kezeit emelje fel, és a feje fölött az ujjait illessze össze: ő lesz a gyertya, keze a gyertya lángja. A többiek kézfogással járjanak körbe, Az *Ég a gyertya, ég* kezdetű dalt énekelve (kottával együtt megtalálható a Csemadok weboldalán):

Ég a gyertya, ég,
el ne aludjék,
aki lángot akar látni,
mind leguggolják.

Kattints ide!

A dal végén guggoljanak le, a gyertya emelje magasabbra a lángját! Majd lépjen oda valakihez, fogja kézen, és vezesse be a kör közepébe: ő lesz a következő gyertya! A régi gyertya álljon be a körbe az új gyertya helyére, a guggolók álljanak fel, és énekléssel folytatódhat a játék!

ÉJJEL-NAPPAL

Képböngésző

Nézzük meg a nyitó oldalpárt (38–39. o.), és állapítsuk meg, milyen napszak van éppen! (éjszaka) Miről ismertük ezt fel? (sötétkék ég, csillagok, hold, gyertyafény)

Még a lepkék is éjszakai lepkék, hiszen sokféle éjjeli lepke van, pl. a nagy éjjeli pávaszem.

Éjjeli lepke

Melyik vers címe az *Éjjeli lepke*? Aki megtalálja, magában olvassa el Tóth Krisztina versét!

Hol repül a versbéli lepke? Hogyan repül? (a szobában, körben)

Olvassuk hangosan a verset, ami ritmusával felidézi a körkörös mozgást! Sorról sorra ugyanaz a ritmus ismétlődik, amit az ütemhangsúly mellett az időmérték (szótagok hosszúsága) alakít.

Puha ujjkoppanásokkal követhetjük a ritmust:

<u>É</u> jjeli <u>l</u> epke,	– U U – <u>U</u>	tá-ti-ti-tá-tá
<u>h</u> allom a <u>s</u> zárnyad,	– U U – –	tá-ti-ti-tá-tá
<u>k</u> örbepülded	– U U – –	tá-ti-ti-tá-tá
<u>e</u> sti <u>s</u> zobámat.	– U U – –	tá-ti-ti-tá-tá

Édua – Éva

Az *Éjjeli lepke* fölött van egy másik vers. Mi a címe? Mi a közös a két címben?

Az *Édua – Éva* címnek is ugyanaz a ritmusa (tá-ti-ti-tá-tá), és É a nevek kezdőbetűje.

Vajon melyikük az éjjel, melyikük a nappal asszonya? – Előbb tippeljenek a gyerekek!

Majd olvassuk fel a verset. Elmondhatjuk, hogy a két név jelentése:

Édua → a Hold felkel

Éva → életet adó

Az osztályt osszuk ketté: éjszaka/Édua és nappal/Éva félre! A két csoport soronként váltva olvassa, egymásnak feelve a verset! A versritmus bonyolultabb, de bemutató után jól követhető az időmértékes ritmus is:

<u>É</u> dua: <u>é</u> kes <u>h</u> oldezüst,	– U U – – – U –	tá-ti-ti tá-tá tá-ti-tá
<u>É</u> va: <u>a</u> ranyló <u>n</u> apvilág.	– U U – – – U –	tá-ti-ti tá-tá tá-ti-tá
<u>É</u> jszaka főzi <u>m</u> inden üst	– U U – U – U –	tá-ti-ti tá-ti tá-ti-tá
a <u>n</u> appal <u>é</u> des <u>i</u> talát.	U – U – U U U –	ti-tá-ti tá-ti ti-ti-tá

Tudjátok-e, mi az az üst? – Nagy, gömbölyű aljú fémedény.

Üstforgó

Eszközigény: Két nagy sárga és ezüst színű korong

Most mi leszünk egy óriási üst: alakítsunk szorosan álló kört (ami a Földet jelképezi)!

Válasszunk egy Éduát és egy Évát, akik felemelnek egy Holdat és egy Napot ábrázoló sárga, illetve ezüst színű korongot (ezeket előzetesen a pedagógus készíti el). Édua és Éva a körön kívül helyezkednek el, átellenben, egymással szemben. A körben állók karjukat vállmagasságba emelve összekapaszkodnak, és lassan körbe lépegetnek, miközben mondják a verset.

Figyeljék meg a gyerekek, mikor kerülnek a Nap „fénykörébe”, mikor a Hold „fénykörébe”!

A Napot jelző korongot kicserélhetjük egy erős fényű kézilámpára, a Holdat jelző korongot pedig egy tükörrre is. Ezzel megmutatjuk, hogy a Napnak saját fénye van, ezért is lehet életadónak nevezni. A Holdnak nincs saját fénye, hanem a Nap fényét tükrözi vissza éjszaka. Ezért hideg, sápadt fényű. A Napot aranyhoz, a Holdat ezüsthöz szokták hasonlítani.

ÉVKÖR, ÉVSZAKKÖR

Képböngésző

A 38. oldalon megfigyelhetünk egy másik forgást: mintha itt is egy üstben kavargna négy képfolt. Mit ábrázolnak a képek? Melyik mit jelent?

Bizony, itt a négy évszak kavarg az évek üstjében, és egy év alatt megtesz egy kört. Hogyan következnek egymás után az évszakok? Soroljuk fel!

Évszakmondóka

Keressük meg az évszakmondókát, és mindenki olvassa el némán! Kérdezzük meg, hogy a mondóka szerint: Milyen a tavasz? ...a nyár? ...az ősz? ...a tél?

Miért épp ilyenek mutatja be az évszakokat? Ki láthatja ilyenek őket? (a földműves ember, aki számára a tél inkább pihenő, a felkészülés ideje)

Olvassuk, illetve mondjuk el a mondókát szereposztással: az első két sor mindenkié (kórus), a négy évszaksor egy-egy önként vállalkozóé (szóló). Olvasás/versmondás közben figyeljünk a hangsúlyokra, ezek alakítják a vers ritmusát és értelmezését:

Év múlik, évet ér,
egymást hajtja négy testvér.

A tavasz ébresztő,
a nyár érlelő,
az ősz gyümölcszedő,
a tél pihenő.

Kérdezzük meg a gyerekeket, hogy szerintük milyen a tavasz? ...a nyár? ...az ősz? ...a tél?
Tömören, egy(-két) szóval válaszoljanak!

Évszakszékek

Eszközigény: Évszakokra jellemző tárgyak

Tegyük ki egy-egy székét, a székekre egy-egy tárgyat, ami az évszakot jelképezi. Pl.: tavasz: virág, nyár: úszógumi, ősz: körte, tél: kesztyű

Mindenki álljon egy-egy évszakszék köré:

- előbb aszerint, melyik évszakban született,
- majd aszerint, melyik a kedvenc évszakja!

Évszakcsoportok: kollázs és kórusmű

Eszközigény: Nagy méretű kartonok, színes papírok, ragasztók, ollók

Alkossanak a gyerekek négy csoportot az évszakoknak megfelelően, és minden csoport készítsen egy nagy kollázképet, ami az évszakot ábrázolja! A kép alapja lehet nagy méretű, kör alakú karton vagy csomagolópapír. A kollázs színes és mintás papírokból, papírkivágással (esetleg tépéssel), ragasztással történik.

A csoport a képe alapján alkosson egy rövid mondatot, ami az évszakot mutatja be tömören! Majd az elkészült képekkel és mondatokkal frissítsük a mondókát, és adjuk elő újra nagy kórus – kis kórus szereposztással! Amikor egy-egy csoport kerül sorra, az évszakképet is emeljék fel a mondatukhoz!

Forgatókönyv – példával:

Nagy kórus (osztály):

Év múlik, évet ér,
egymást hajtja négy testvér.

Kis kórus (egy-egy csoport, képmeléssel) pl.:

A tavasz virágzó.
A nyár pancsoló.
Az ősz levélhullató.
A tél fagyoskodó.

ESTELI, REGGELI ÜNNEP

Gyertyaég – beszélgető

Eszközigény: Gyertyák vagy mécsesek

Teremtsünk ünnepi hangulatot a teremben: egy kis asztalt vagy zsámolyt tegyünk középre, takarjuk le, és helyezzünk el rajta néhány mécseset vagy gyertyát! Helyezkedjünk el az asztalka körül, gyújtsuk meg a világítóeszközöket, kapcsoljuk le a villanyt, és húzzuk be a függönyöket! A gyertya/mécses fényénél mindenki elmondhat valami fontosat. Pl. minek örül, miért ad hálát, mit szeretne csinálni legszívesebben. Alakítsuk úgy az alkalmat, hogy lehetőleg ne feladatízzú, hanem beszélgetős legyen!

Majd olvassuk fel Szabó T. Anna *Gyertyaég* című versét, és beszélgessünk ez alapján tovább! Milyen helyzetet mutat be a vers? Kik ülhetnek az asztal körül? Mit csinálnak ott? Mit kíván a versbeszélő? Ki lehet ő?

Fejtsük meg a szójátékot: Mit jelent a „gyertya ég” és „gyertyaég” kifejezés?

Ismerős-e az a szó, hogy „ispilángi”? Könnyen lehet, hogy ismerik a gyerekek az „Ispiláng, ispiláng, ispilángi rózs...” kezdetű gyerekdalt és játékát.

(Az ispilángi rózsza a pünkösdi ünnepkörhöz tartozik, maga a szó pedig a nyári napfordulót jelenti. Ily módon kapcsolódhat a téli napfordulóhoz is a versben, amikor advent idején a fény eljövételét, újjászületését a gyertya lángja idézi.)

Milyen napszakról szólt a vers? Hogyan lehet egy-egy esténk ünnep?

És hogyan lehet a reggel ünneppé? Hogy ne az álmoság legyen az ébredés fő üzenete?

Ébredező – éneklő

Eszközigény: Számítógép, digitális tábla

Majd olvassuk el Miklya Zsolt *Ébredező* című versét és keressük meg benne, mitől lehet ünneppé egy reggel! Hogyan és hol találkozhatunk ezzel az ünnepi hangulattal? Hol tudjuk akár naponta megfigyelni környezetünkben a természet ébredését?

Ki milyen növényekkel, fényekkel találkozik ilyenkor? Mi jelezheti még a reggelt, a természet ébredését? (madárhangok, virágillat)

Párosítsuk az *Ébredező* című tankockán a vers sorait a megfelelő képekkel! Majd rendezzük sorba a párokat, ahogy a versben következnek! A képek kattintással nagyíthatók.

Kattints ide!

Miután sorba rendeztük a verset, tanuljuk meg énekelni, és énekeljük a dalt a képeket-verssorokat követve!

ÉDEN

Képböngésző

Nézzük meg a 40–41. oldalpár képét. Itt egy másik ébredésről van szó. Felismeritek-e, hol vagyunk, milyen történetet idéz fel a kép? – Aki felismeri a teremtés, illetve az Édenkert történetét, mesélje el, mit tud róla! Ha sokan ismerik a történetet, mondják el többen, egymásnak adva a szót!

A kép alapján mit tudunk még mesélni a történetről?

Milyen állatokat láttok a képen? Melyiket tudjátok pontosan megnevezni? Melyiket nem?

Melyik tűnik veszélyesnek? Miért?

Milyen növényeket láttok a képen? Meg lehet-e őket pontosan nevezni?

Mi a különlegessége a két fának közepén? Milyen gyümölcsöt teremnek? Milyen virágaik vannak? Miféle fák ezek?

Kiket látsz még a képen? Tudod-e, mi a nevük? Kik ők?

Történetvizsgáló

Amire nem tudtuk a választ, keressük tovább a történetben! FigyeljeteK jól, mi az új, amit még nem hallottatok!

A pedagógus olvassa fel Miklya Luzsányi Mónika *Éden* című történetét, ami szintén Sári és Lóci története, akkor is, ha nincs kimondva a gyerekek neve. Ők azok, akik hittanra járnak, és mintha ők mesélnék tovább a történetet, amit a lelkész néni mondott el.

Mit tudunk meg a történetből, amiről nem beszéltünk eddig, vagy nem tudtuk rá a választ?

Ki ültette ezt a kertet? Mi volt a neve?

Milyen gyümölcsöket termelt? Milyen gyümölcsök teremhettek még a kertben?

Mi volt az a két különös fa a kert közepén?

Mi volt az ember – Ádám – dolga a kertben? Milyen feladatot kapott Istentől? Miért gondolta, hogy ez nagyon nehéz? Igaza volt-e?

Ádám mély álomba merült, és csodára ébredt. Mi történt?

Miért nem lett Ádám és Éva története „boldogan éltek, míg meg nem haltak” végű mese?

Az az igazság, hogy el kellett hagyniuk ezt a szép kertet. Kinek köszönhatték ezt? Mutassatok rá a képen!

Állatnévsoroló, állatnévadó

EszközigeNy: Számítógép, digitális tábla

Stafétaszerűen soroljanak a gyerekek állatneveket, megkötés nélkül! Bármilyen állat szóba jöhet, szárazföldi, vízi vagy égi, vad- vagy háziállat, gerinces, hüllő, madár, rovar vagy féreg.

A lényeg, hogy állat legyen.

Hagyjuk, hadd sorolják az állatokat, amíg jó kedvvel teszik! Majd kérdezzük meg, vajon meddig tudnánk sorolni az állatok neveit? El sem tudjuk képzelni, hiszen több millió állatfaj él a földön, és jelenleg alig egymilliót ismerünk.

Pl. látunk a képen egy medvét. Igen ám, de van barna medve, fekete medve, jegesmedve és örvös medve is. És ezeknek további alfajai. Barna medve például az európai barna medve, a szíriai barna medve és a grizzly medve, ami Amerikában él.

Vannak egészen különleges, érdekes állatok is. Nézzünk meg néhány ilyen állatot a *Különös állatok* című tankockán, és adjunk nevet nekik! Ha a gyerekek ismerik valamelyik állat nevét, nem baj, találjanak ki új nevet! Olyan neveket adjanak, amelyek a kép alapján kifejezik az állat valamilyen tulajdonságát, vagy utalnak a lényére!

Kattints ide!

Éden-képek

Eszközigény: A választott technikához szükséges eszközök

Az Édenkertről nem készült semmilyen kép vagy tudományos leírás. Az egyetlen hely, ahol olvashatunk róla, a Biblia. Ez alapján beszélnek róla más helyen, és nagyon sokféle kép készült már róla, némelyik mesébe illő. Mint az ABC-kuckó ábrázolása. De a mesei ábrázolás nem mond ellent a bibliai történetnek, hanem kiemeli a kert és a két fa csodás voltát. A Biblia végén visszatér az élet fájának képe, és ott is ilyen csodás, mesébe illő faként jelenik meg (*Jelenések* 22,2).

A gyerekek kis csoportokban alkossanak egy-egy Éden-képet, ahogy a bibliai történet alapján elképzelik ezt a csodálatos kertet! Nem az ABC-kuckó illusztrációját kell lemásolni, csukjuk is be a könyvet az alkotás idején! Szerepelhetnek az ábrázoláson másféle állatok, növények is, mint a könyvben.

A képkötés nagyobb méretű lapra történjen, ami lehet kör, négyzet vagy téglalap alakú! Dolgozhatnak a gyerekek vegyes technikával, szóba jöhet: papírkollázs, zsírkréta-, toll- és ceruzarajz, esetleg festés vagy levél- és ágyomat.

Ádám-Éva szembekötő

Eszközigény: Sál vagy kendő

Választunk egy Ádámot és egy Évát, akiknek sállal vagy kendővel bekötjük a szemét. A két játékosnak meg kell találnia egymást, de előbb jól megforgatjuk őket. A keresők kérdezzetik egymást: „Ádám, hol vagy?” „Éva, hol vagy?”

A keresőket a többi gyerek igyekszik eltéríteni, megtéveszteni. Pl. eléjük állnak, ők is kérdezősködnék, hagyják magukat megfogni, stb.

Ha a keresők megtalálják egymást, levehetik a szemükről a kendőt. Új Ádámot és Évát választunk, és folytatódhat a játék.